

ŠTÁTNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Botanická č. 17, 842 13 BRATISLAVA

Č. j. 9/2014/226

23. 5. 2014

**METODICKÝ POKYN
K PROGRAM DOHĽADU NAD ZDRAVOTNOU SITUÁCIOU
V CHOVOCH VČIEL V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
– LETO 2014**

schválil: Prof. MVDr. Jozef Bireš, DrSc
Ústredný riaditeľ ŠVPS SR

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ďalej len "ŠVPS SR") organizuje 3. klinickú prehliadku, ktorá je súčasťou schváleného programu dohľadu nad zdravotnou situáciou včiel v Slovenskej republike (ďalej len "program dohľadu") v období 2013-2014. Ide o kofinancovaný projekt (EPILOBEE 2013-2014) zameraný na zistenie miery úhynov včelstiev, v ktorom sa v období jeseň 2013, jar 2014 a leto 2014 na území Slovenskej republiky skontroluje zdravotný stav včiel vo vybraných včelstvách. Predkladaný projekt je pokračovaním pilotného projektu (2012-2013). Nadväznosť a dlhodobosť projektu je nevyhnutná pre získanie dostatočného množstva údajov na vyvodenie záverov a výstupov v súvislosti s hľadaním príčin úhynov včelstiev. Do projektu je zapojených 17 členských štátov Európskej únie.

V rámci programu dohľadu sa budú sledovať choroby včiel, ktorými sú mor včelieho plodu (*Paenibacillus larvae*), hniloba včelieho plodu (*Melissococcus pluton*), nozematóza (*Nosema* spp.), varoóza (*Varroa destructor*) a patogény *Aetina tumida*, *Tropilaelaps* spp., Vírus chronickej paralýzy včiel (CBPV).

V rámci programu dohľadu bude **tretia klinická prehliadka** vykonaná v období od **02. 06. 2014 do 04. 07. 2014** v tých istých včelniciach, ktoré boli prehliadnuté aj počas prvej a druhej klinickej prehliadky (Tab.1). Kočujúce včelstvá budú prehliadnuté na tom prechodnom stanovišti, kde budú počas prehliadky. Klinické prehliadky vykonajú úradní veterinárni lekári v spolupráci so školenými asistentmi úradných veterinárnych lekárov na to určenými.

Súčasťou tretej (letnej) klinickej prehliadky bude vyplnenie dotazníka na zistenie údajov o aktuálnej situácii v kontrolovanej včelnici vybratej a prehliadnutej počas prvej (jeseň 2013) a druhej klinickej prehliadky (jar 2014). Tretia klinická prehliadka bude zameraná na stanovenie miery úmrtnosti, životaschopnosti a zdravotného stavu včelstiev uprostred včelárskej sezóny. Ak včelstvo v období medzi druhou a treťou prehliadkou uhynulo (vid' kritéria, za ktorých sa včelstvo považuje za mŕtve), táto skutočnosť sa zaznamená do dotazníka. Na miesto uhynutého včelstva nebude do programu zaradené žiadne náhradné včelstvo. Do dotazníka sa ďalej zaznamená posúdenie sily prezimujúceho včelstva, ktoré sa ohodnotí známku v stupnici od 1 do 5 (od 1- veľmi slabého do 5- veľmi silného). Stanovenie sily včelstva je povinný údaj.

V kontrolovanej včelnici sa prehliadnu včelstvá, ktoré boli vybraté a skontrolované počas prvej a druhej klinickej prehliadky (včelstvá boli označené štítkom, v dotazníku sú označené ako **náhodne vybraté včelstvá, ďalej len „náhodne vybraté včelstvá“**).

V príslušnej včelnici je potrebné okrem náhodne vybraných včelstiev prehliadnuť aj ostatné včelstvá, ktoré počas prvej klinickej prehliadky neboli prehliadnuté. Tieto včelstvá sa označia termínom **extra včelstvá (ďalej len „extra včelstvá“)**, ale to len v prípade, ak sa u nich zaznamenajú klinické príznaky nejakého ochorenia.

Kritéria, za ktorých sa včelstvo považuje za mŕtve:

1. počas druhej (jarnej) klinickej kontroly bolo včelstvo označené za životaschopné a schopné prezimovania
a zároveň
2. počas tretej (letnej) kontroly bolo označené za neživotaschopné a neschopné ďalšej existencie, lebo
  - a) bolo zistených menej ako 500 živých včiel
  - b) všetky včely uhynuli
  - c) vo včelstve chýba kráľovná/matka, prítomné sú kladúce robotnice
  - d) včelstvo bolo zlúčené medzi druhou a treťou prehliadkou

Počas tretej klinickej prehliadky budú na laboratórne vyšetrenie odoberané len **symptomatičné (klinické) vzorky** včiel alebo plodu, a to ako v náhodne vybratých, tak aj v extra včelstvách kontrolovanej včelnice. Klinické symptómy zistené pri prehliadke včelstva, ako aj podozrenie na

niektoré zo sledovaných chorôb včiel (smerodajný údaj pre laboratórium, ktorý určuje druh požadovaného vyšetrenia) sa zaznačia do dotazníku v adekvátnej časti prislúchajúcej pre náhodne vybrané (str. 6-7 dotazníka) a extra včelstvá (str. 8 dotazníka). Sledovanými druhmi chorôb sú mor včelieho plodu, hniloba včelieho plodu, nozematóza, chronická paralýza včiel a varoóza (Tab. 2). Výskyt varoózy vo včelstve sa zhodnotí v teréne veterinárnym lekárom v spolupráci s asistentom na základe komplexných klinických prejavov pozorovaných v mieste kontroly. V laboratórnych podmienkach nie je možné len na základe odobratých vzoriek posúdiť výskyt varoózy vo včelstve. Počas prehliadky je možné odobrať a zaslať na vyšetrenie podozrivé vajíčka, larvy alebo dospelé jedince na potvrdenie/vylúčenie príslušnosti odobratého materiálu k *Aetina tumida* alebo *Tropilaelaps* spp.

Zoznam všetkých symptomatických (klinických) vzoriek odobratých v náhode vybraných a extra včelstvách sa spoločne zapíše do dotazníka podľa typu odobratého materiálu: symptomatické včely na str. 9, symptomatické vzorky plodu str. 11 a podozrivé parazity str. 12 vyplňaného dotazníka.

Vyplnený dotazník sa v každom prípade zašle na VPÚ Dolný Kubín. V prípade odberu symptomatických vzoriek, dotazník slúži ako žiadamka na laboratórne vyšetrenie a zasiela sa teda spolu s odobratými vzorkami. V prípade, že v náhodne vybraných včelstvách neboli odobraté symptomatické (klinické) vzorky sú **minimálne údaje**, ktoré **musia byť vyplnené** v dotazníku **v súvislosti s posudzovaním zdravotného stavu každého včelstva** (str. 6-7 dotazníka) v kontrolovanej včelnici **údaje o sile včelstva a prípadnom úhyne** resp. výskyte mŕtveho včelstva (viď kritéria, za ktorých sa včelstvo považuje za mŕtve).

V prípade ostatných včelstiev vo včelnici, teda tých ktoré neboli skontrolované počas prvej klinickej prehliadky, sa ako **extra včelstvá** počítajú len včelstvá s klinickými príznakmi. U týchto včelstiev je potrebné odobrať vzorky na laboratórne vyšetrenie a do dotazníka na str.8 uviesť klinické príznaky a stanoviť silu včelstva. Ostávajúce zdravé včelstvá vo včelnici sa do dotazníka neuvádzajú.

I. Organizačné zabezpečenie 3. klinickej prehliadky vo vybraných včelniciach – leto 2014

1. Termín 3. prehliadky – 2. jún 2014 až 4. júl 2014

2. Výber včelnic, výber včelstiev, označenie jednotlivých včelstiev

Do tretej klinickej prehliadky budú zaradené včelnice a včelstvá (náhodne vybrané včelstvá), ktoré boli zaradené do programu počas prvej klinickej prehliadky - jeseň 2013 (Tab. 1). Pred vykonaním klinickej prehliadky je potrebné skontrolovať v zaradených včelstvách označenie plastovými štítkami, poškodené štítky opraviť prípadne vymeniť.

Počas prvej klinickej prehliadky boli náhodne vybrané včelstvá označené štítkami s nasledovnými identifikačnými údajmi (označenie musí byť dodržané aj pre druhú a tretiu klinickú prehliadku):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Poradové číslo včelstva³

¹registračné číslo včelára podľa centrálného registra

²číslo včelnice = číslo stanovišťa korešpondujúce s centrálnym registrom

³poradové číslo včelstva = poradové číslo úľa

napr.

➤ spôsob označenia dvoch včelstiev vo včelnici 1

15100/1/1

15100/1/2

Včelstvá vo včelnici, ktoré boli zaradené a skontrolované až počas druhej klinickej prehliadky (extra včelstvá), budú opätovne prehliadnuté. Tieto včelstvá neoznačujeme štítkami, ale pre ďalšiu komunikáciu s laboratóriom (označenie vzoriek, vyplnenie dotazníka ...) rešpektujeme označenie

včelstiev, ktoré používa včelár s tým, že označenie včelstva údané včelárom je potrebné doplniť o predponu Ex:

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Ex Poradové číslo včelstva³

¹registračné číslo včelára podľa centrálného registra

²číslo včelnice = číslo stanovišťa korešpondujúce s centrálnym registrom

³ **Ex** + označenie používané včelárom

napr.

➤ *spôsob označenia ďalších dvoch včelstiev vo včelnici 1*

15100/1/Ex3

15100/1/Ex4

Poznámka: v prípade včelstiev skontrolovaných počas 3. klinickej prehliadky ako extra včelstvá s klinickými príznakmi a skontrolovaných aj pri 2. klinickej prehliadke (nezaradené do náhodného výberu pri 1. prehliadke), použijeme rovnaké značenie ako pri 2. prehliadke.

Tab.1

RVPS	Počet kontrolovaných včelníc
Bratislava	1 - Sadovský
Senec	5 - Ing. Osuský, Bažány, Predajňová, Horváthová, Mačaj
Trnava	6 - Klč, Vrabel, Kern, Benedikovič, Vidovič, Gálfy
Dunajská Streda	3 - Méhes Ondrej, Méhes Csaba, Lucacs,
Galanta	3 - Královič, Danter, Puškel
Senica	6 - Slatinský, Blaškovič, Sládková, Krajčír, Harnoš, Karas
Trenčín	7 - Kovačik, Ing. Marko, Mikula, Gabriš, Harničiar, Koniček, Ing. Koničková,
Nové Mesto nad Váhom	6 - Maňák, Cibulka, Falt'an, Zelko, Rapant, Pavlech
Púchov	8 - Milčevič, Toman, Kucejová, Gabčan, Ptáček, Mikula, Gejdoš, ZŠ+MŠ Záriečie
Prievidza	8 - Ing. Blaško, Kuník, Ďuriš, Dragula, Kotian, Dzuriková, Uhrin, Oršulová
Nitra	7 - Knížat, Valkovič, Varga, Lukač, Drgoňa, Šebok, VPP
Topoľčany	3 - Doc. Turan Csc., Válek, Paluš
Nové Zámky	5 - Tóth Kurucz, Gál, Tungli, Ing. Vrba, Kliment
Komárno	3 - Tok, Ing. Kováč, Medovarský
Levice	7 - Špaňo, Sládeček, Klukon, Krnačová, Ing. Zachar Pál, Zachar Zoltán, Koniček
Šaľa	1 - Piršel
Žilina	8 - Dudoň, Ing. Fujdiak, Šútorka, Krebesová, Dorica, Franeková, Štefko, Gašparík
Čadca	6 - Belan, Zachar, Vlček, Slovák, Strnadel, Varmus
Dolný Kubín	7 - Ing. Kováčik, Ing. Košariš'an, Janík, Teren, Ferjančík, Bjelák, Ružvoň
Martin	4 - Ing. Pirháč, Karabel, Ing. Thomka, Majerčík
Liptovský Mikuláš	6 - Juráš, Hruboň, Ing. Staroň, Mgr. Kolár, Uličný, Pochyba
Banská Bystrica	6 - Bartoš, Stanko, Borák, Libič, Snopko, SOŠ Bánoš
Lučenec	4 - Ing. Košťalik, Škoda, Ing. Dudáš, Sýkorová
Veľký Krtíš	3 - Cesnak, Vargová, MVDr. Kozár
Rimavská Sobota	7 - Sótér Ladislav, Sótér Jozef, Gešo, Pócoš, Mesiari, Viest, Priatka
Zvolen	8 - Bobor, Chudík, Martinčík, Ing. Kavčiak, Vidhold, Stankovič, Puškár, Hanák
Žiar nad Hronom	6 - Hric, Námešný, Benčová, Kašiar, Ing. Mlynarčík, Páchnik
Poprad	6 - Zeman, Mazúr, Sobanský, Kešel'ák, Gaľa, Manik
Prešov	6 - Koniar, Gribus, Falat, Dujava, Sabol, Kuchár
Bardejov	4 - Lenk, Kurimai, RSDr. Šoltýs, Voľanský
Vranov nad Topľou	3 - Krištan, PaedDr. Švarbalík, Ing. Gezo
Svidník	3 - Štefánik, Miňo, MVDr. Čipák
Humenné	6 - Dolobač, Paňko, Dutka, Radik, Harakaľ, Guth
Stará Ľubovňa	3 - Kostka, Irha, Zavartkay
Košice - mesto	1 - do programu nezaradený žiadny včelár
Košice - okolie	5 - SBK Krajník, Ing. Gasper, Jurdák, Štiblár, Bodnár,
Michalovce	5 - Vasil', Erdelyi, El'ko, Čigaš, Kozma
Rožňava	3 - Buček, Leng, Gebe
Spišská Nová Ves	5 - Ing. Dzurňák, Fedovčák, Hudák, Ing. Kaľavský, Petkáč
Trebišov	5 - Kudrik, Puzder, Ferjová, Zamba, Balogh ml.
Včelnice spolu	198

3. Personálne zabezpečenie

Odbornými koordinátormi tretej (letnej) klinickej prehliadky vybraných včelstiev a včelníc v rámci programu dohľadu v Slovenskej republike budú vedúci odborov/oddelení zdravia a ochrany zvierat príslušných RVPS. Koordinátor môže písomne poveriť veterinárneho inšpektora zdravia zvierat na príslušnej RVPS plnením svojich povinností, ktoré je potrebné vykonať v správnom území príslušnej RVPS. Poverenie sa doručí na ŠVPS SR pred začatím klinických prehliadok v správnom území RVPS. Koordinátori zaisťujú na zverenom území potrebné konkrétne úlohy. Koordinátori zodpovedajú za výber odborne spôsobilých osôb, ktorí budú asistovať pri klinických kontrolách alebo odbere vzoriek na základe poverenia vydaného RVPS. Koordinátor ďalej zodpovedá za dodržanie výberu kontrolovaných včelnic, zasielanie vzoriek na VPÚ DK, kontrolu označenia vzoriek a správnosť vyplnenia dotazníkov.

Analýzy symptomatických (klinických) vzoriek z tretej (letnej) klinickej prehliadky včelstiev budú vykonané na VPÚ Dolný Kubín. VPÚ Dolný Kubín doručí výsledky vyšetrení z jarnej klinickej kontroly spolu s kópiou dotazníka MVDr. Erike Papiernikovej na ŠVPS SR do 08.08.2014.

4. Dotazník pre včelára

Dotazník je rozčlenený na niekoľko častí (príloha č. 2):

Úvod - informácie o osobe, ktorá vykonáva prehliadku, o mieste a čase vykonanej kontroly,

Časť 1 – údaje o kontrolovanom včelárovi,

Časť 2 – údaje o navštívenej včelnici,

Časť 3 – údaje o činnostiach vykonaných na včelnici v čase medzi jarňou a letnou klinickou prehliadkou

Časť 4 – počet uhynutých včelstiev v období medzi jarňou a letnou klinickou prehliadkou,

Časť 5 – vykonané liečenie,

Záver – podrobné údaje o samotnej prehliadke (počet prehliadnutých včelstiev, sila včelstva, pozorované klinické príznaky, odobraté vzorky, výskyt parazitov).

5. Príprava a priebeh klinickej prehliadky

Pred samotnou prehliadkou by si osoba poverená vykonaním kontroly mala pripraviť sterilné odberové nádoby pre odber symptomatických vzoriek (1,5 ml Eppendorfové skúmavky, 120 ml odberové nádoby, papierové vrecká), pomôcky na odber (nôž, skalpel a pod.), prenosnú chladničku, prostriedky na dezinfekciu, plastovú značku a permanentný popisovač v prípade výmeny alebo opravy označenia úľa a dotazník tak, aby samotná klinická prehliadka a odber nebol zdĺhavý, ale efektívny (poveternostné podmienky nie sú vždy optimálne).

Vonkajšia/vnútna prehliadka úľov a odber symptomatických (klinických) vzoriek sa vykoná najskôr u náhodne vybraných včelstiev (u včelstiev zaradených do programu počas prvej klinickej prehliadky). Zistené skutočnosti sa zaznačia do dotazníka na str. 6-7. Následne sa vykoná prehliadka ostatných včelstiev vo včelnici. V prípade zistenia klinických prejavov niektorého zo sledovaných druhov chorôb včiel, sa odoberú symptomatické (klinické) vzorky. Zistené skutočnosti sa rovnako zaznačia do dotazníka na str 8. (Vyšetrenie extra včelstiev s klinickými príznakmi).

Vonkajšia prehliadka: prezretie letáča, posúdenie aktivity včiel, posúdenie atypického správania včiel, výskyt uhynutých včiel, výskyt morfológických zmien na včelách (deformita krídel, zmena sfarbenia, strata ochlpenia a pod.), ...

Vnútna prehliadka: prezretie dna úľa a všetkých rámkov, výskyt uhynutých včiel vo vnútri úľa, sila včelstva, prítomnosť plodu, prípadná medzerovitosť plodu, prípadné klinické príznaky, stav zásob, ...

V prípade pozorovania klinických príznakov sledovaných druhov chorôb včiel u náhodne vybraných aj extra včelstiev je potrebné určiť podľa klinických príznakov podozrenie na chorobu (klinické príznaky a podozrenie zapísať do dotazníka) a podľa toho odobrať symptomatické vzorky

(20 ks chorých včiel/60 ks mŕtvych včiel alebo plod s klinickými príznakmi). Vzorky sa označia a zašlú na VPÚ Dolný Kubín podľa bodu 6.

Tab. 2 Sledované druhy chorôb včiel a typ odoberanej vzorky

Klinická prehliadka	Termín prehliadky	Symptomatické vzorky		Asymptomatické vzorky		Cieľ
		Ochorenie/ etiologický agens	Typ vzorky	Ochorenie/ etiologický agens	Typ vzorky	
Tretia	Jún 2014 (02.06.- 04.07.14)	mor včelieho plodu	plod	-	-	určenie miery mortality uprostred včelárskej sezóny
		hniloba včelieho plodu	plod			
		varoóza	-			
		chronická paralýza	včely			
		nozematóza	včely			
		<i>Aethina tumida</i>	všetky vývojové štádia			
		<i>Tropilaelaps</i> spp.	všetky vývojové štádia			

Pri úhyne resp. nadmernom oslabení včelstva alebo iných problémoch súvisiacich so sledovanými druhmi chorôb včiel sa taktiež odoberú symptomatické (klinické) vzorky na laboratórne vyšetrenie. Ak včelstvo v období medzi druhou a treťou prehliadkou uhynulo táto skutočnosť sa zaznamená do dotazníka, na miesto uhynutého včelstva nebude do programu zaradené náhradné včelstvo.

6. Odber a zasielanie vzoriek

Kvalita získaných analytických výsledkov v laboratóriu priamo závisí od kvality posúdenia zdravotného stavu včelstiev v prostredí, od vedomostí a skúseností poverenej odborne spôsobilej osoby vykonávajúcej prehliadku, kvality odberu vzoriek (dodržanie základných hygienických postupov), zosúladenia odberu vzoriek v teréne s dopravou vzoriek na VPÚ DK.

6.1. Typy odoberaných symptomatických (klinických) vzoriek:

- pri odbere symptomatických (klinických) vzoriek je podľa možnosti potrebné používať jednorázové sterilné odberové nástroje
- ak nie sú k dispozícii jednorázové sterilné odberové nástroje (skalpel, nôž, lopatka, pinzeta, ...) je potrebné nástroje dezinfikovať po a pred každým použitím

Postup pri odbere symptomatických vzoriek (včelstvo s klinickými príznakmi sledovaných druhov chorôb včiel)

a) včely

- včely odoberáme v prípade podozrenia na nozematózu a chronickú paralýzu
- preferuje sa odber živých včiel s klinickými príznakmi niektorého zo sledovaných chorôb včiel pred odberom mŕtvych včiel
- živé včely s klinickými príznakmi sa odoberajú do sterilných odberových nádob v počte maximálne 20 ks, pričom sa uprednostňujú tie, ktoré sa nájdu mimo úľa (napr. na letáči)
- mŕtve včely sa odoberajú len v prípade, že sa vo včelstve nenájdu žiadne včely so symptómami sledovaných chorôb včiel alebo v prípade, že živých včiel s klinickými príznakmi je menej ako 20 ks
- ak sa odoberajú výlučne mŕtve včely, odoberajú sa v počte maximálne 60 ks
- pri odbere mŕtvych včiel je potrebné vyvarovať sa odberu starších uhynutých včiel (aby neboli vysušené alebo rozpadnuté)

- mŕtve včely je vhodné odobrať po ťjednej, čo je síce časovo náročnejšie, ale vyvaruje sa tým polámaniu a znehodnoteniu materiálu
- pri odbere je potrebné odlišovať prirodzený (napr. zvýšený úhyn trúdov v letnom období) a abnormálny úhyn
- mŕtve včely, včely s klinickými príznakmi a bez klinických príznakov nikdy nedávame do spoločnej odberovej nádoby!!!

b) plod

- plod odoberáme v prípade podozrenia na mor alebo hnilobu včelieho plodu
- na vyšetrenie sa zasiela výrez plodu o veľkosti 10 x 10 cm s najmenej 10-15 larvami a/alebo pupami so zjavnými poruchami plodovania
- výrez plodu sa zasiela v papierových obaloch – obálka, škatuľka
- v prípade absencie poruchy plodovania a výskytu ojedinelých podozrivých miest v plaste existuje možnosť odobrať len larvy alebo pupy do 1,5 ml Eppendorfovej skúmavky pomocou jednorazovej lopatky, tyčinky
- pri súčasnom podozrení na viaceré choroby vo včelstve je potrebné vzorku platu odobrať zvlášť pre každý typ choroby (mor včelieho plodu, hniloba včelieho plodu) a zaznamenať to do odberového protokolu.

c) *Aethina tumida*, *Tropilaelaps* spp.

- pomocou sterilnej pinzety sa do 1,5 ml Eppendorfovej skúmavky s 99 % etanolom odoberú nájdené jednotlivé štádia *Aethina tumida* alebo *Tropilaelaps* spp. (vajíčko, larva, dospelý jedinec)

6.2. Spôsob označenia vzoriek

6.2.1 Vzorky odobraté z náhodne vybratých včelstiev už počas prvej klinickej prehliadky

- vzorky, ktoré sa zasielajú na analýzu na VPÚ Dolný Kubín, sa označia tak, aby obsahovali nasledujúce údaje:
  - registračné číslo včelára podľa centrálneho registra¹
  - číslo včelnice = číslo stanovišťa korešpondujúce s centrálnym registrom²
  - poradové číslo včelstva = poradové číslo úľa³
  - kontrolované časové obdobie: jar 2014 (Su14)⁴
  - typ vzorky: živé včely s klinickými príznakmi (HB_S), plod (BR) a *Aethina tumida*/*Tropilaelaps* spp. (PAR)⁵
  - poradové číslo vzorky (počet odobratých vzoriek)⁶

a) Označenie vzoriek z odberu živých včiel s klinickými prejavmi sledovaných druhov chorôb (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Číslo úľa³/Su14⁴/HB_S⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/3/Su14/HB_S/1

15100/2/3/Su14/HB_S/2

➤ dve vzorky včiel s klinických príznakmi odobraté počas letnej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného včelstva (včelstvo 3): vzorka 1- živé včely s počtom < 20 ks, vzorka 2- mŕtve včely s počtom maximálne 60 ks

b) Označenie vzoriek z odberu plodu pri pozorovaní klinických prejavov sledovaných druhov chorôb (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Číslo úľa³/Su14⁴/BR⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/3/Su14/BR/1

15100/2/3/Su14/BR/2

➤ dve vzorky plodu odobraté počas letnej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného včelstva (včelstvo 3): vzorka 1-výrez z plodu 10x10cm, vzorka 2- plod odobratý do Eppendorfovej skúmavky

c) Označenie vzoriek z odberu rôznych vývojových štádií *Aethina tumida* alebo *Tropilaelaps* spp. (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Číslo úľa³/Su14⁴/PAR⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/3/Su14/PAR/1

➤ vzorka *Aethina tumida*/*Tropilaelaps* spp. odobratá počas letnej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného včelstva (včelstvo 3)

6.2.2 Vzorky odobraté z extra včelstiev pôvodne nezaradených do prvej klinickej prehliadky

- vzorky, ktoré sa zasielajú na analýzu na VPÚ DK, sa označia tak, aby obsahovali nasledujúce údaje:

- registračné číslo včelára podľa centrálneho registra¹
- číslo včelnice = číslo stanovišťa korešpondujúce s centrálnym registrom²
- Ex +označenie včelárom³
- kontrolované časové obdobie: jar 2014 (Su14)⁴
- typ vzorky: živé včely s klinickými príznakmi (HB_S), plod (BR) a *Aethina tumida*/*Tropilaelaps* spp. (PAR)⁵
- poradové číslo vzorky (počet odobratých vzoriek)⁶

a) Označenie vzoriek z odberu živých včiel s klinickými prejavmi sledovaných druhov chorôb (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Ex Číslo úľa³/Su14⁴/HB_S⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/Ex8/Su14/HB_S/1

15100/2/Ex8/Su14/HB_S/2

➤ dve vzorky včiel s klinických príznakmi odobraté počas letnej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného extra včelstva (včelstvo 8): vzorka 1- živé včely s počtom < 20 ks, vzorka 2- mŕtve včely s počtom maximálne 60 ks

b) Označenie vzoriek z odberu plodu pri pozorovaní klinických prejavov sledovaných druhov chorôb (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Ex Číslo úľa³/Su14⁴/BR⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/Ex8/Su14/BR/1

15100/2/Ex8/Su14/BR/2

➤ dve vzorky plodu odobraté počas jarnej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného extra včelstva (včelstvo 8): vzorka 1-výrez z plodu 10x10cm, vzorka 2- plod odobratý do Eppendorfovej skúmavky

c) Označenie vzoriek z odberu rôznych vývojových štádií *Aethina tumida* alebo *Tropilaelaps* spp. (symptomatické vzorky):

Registračné číslo včelára¹/Číslo včelnice²/Ex Číslo úľa³/Su14⁴/PAR⁵/1-99⁶

napr.

15100/2/Ex8/Su14/PAR/1

➤ vzorka *Aethina tumida*/*Tropilaelaps* spp. odobratá počas jarnej kontroly z jednej včelnice (včelnica 2) jedného včelára s registračným číslom 15100 z jedného extra včelstva (včelstvo 8).

6.3 Spôsob zasielania vzoriek:

Vzorky sa po odbere ihneď uschovávajú pri teplote 4°C (vhodné je použitie prenosných chladničiek) a spolu so správne vyplneným dotazníkom sa urýchlené zašlú na VPÚ Dolný Kubín. Pokiaľ sa vzorky včiel nezasielajú do laboratória okamžite, vzorky včiel sa zmrazia pri teplote -20 °C. Výnimku tvoria vzorky podozrivé na prítomnosť *Nosema* spp., ktoré treba uschovať pri teplote 4°C. U vzoriek je potrebné dodržať jednotný teplotný režim. Pokiaľ vzorky boli zmrazené, musia sa udržiavať v mrazenom stave až do samotnej analýzy.

II. Zoznam kontaktných osôb v rámci kontrolného programu dohľadu nad zdravotným stavom včiel

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky

MVDr. Ľubomír Janiuk - telef. kontakt: 02/60 257 230
0905 454 074
E-mail. adresa: janiuk@svps.sk

MVDr. Erika Papierniková - telef. kontakt: 02/60 257 229
0917 530 527
E-mail. adresa: papiernikova@svps.sk

Veterinárny a potravinový ústav Dolný Kubín

RNDr. Júlia Jurovčíková - telef. kontakt: 043/ 58 37 132
E-mail. adresa: jurovcikova@svpudk.sk

Mgr. Miriam Kantíková - telef. kontakt: 043/ 58 37 132
E-mail. adresa: mkantikova@svpudk.sk

MVDr. Miriam Maceková - telef. kontakt: 043/ 58 37 230
E-mail. adresa: macekova@svpudk.sk

Ing. Andrea Brtková, PhD. - telef. kontakt: 043/ 58 37 160
E-mail. adresa: brtkova@svpudk.sk